

Tilsyn på avfallsområdet i 2020

Miljødirektoratet og Fylkesmannen gjennomførte totalt 346 tilsyn i 2020 med avfallshåndtering som kontrolltema. Vi avdekket brudd på avfallsregelverket ved ca 60 prosent av de kontrollerte virksomhetene.

Som tidligere år ser vi at de fleste virksomhetene i stor grad har en tilfredsstillende oppfølging av tilsynsrapportene våre. Vi mener derfor vi kan si at tilsyn har god effekt på å sikre bedre etterlevelse av avfallsregelverket.

Avfallshåndtering er tema på veldig mange av tilsynene Miljødirektoratet og Fylkesmannen gjennomfører. Mange av tilsynene er i bedrifter som har hovedvirksomheten knyttet til avfalls- og farlig avfallshåndtering, men det føres tilsyn med aktører i hele avfallskjeden.

Det har blitt gjennomført færre tilsyn med etterlevelse av avfallsregelverket i 2020 enn foregående år. Dette skyldes delvis at det har vært lavere tilsynsaktivitet på grunn av koronapandemien.

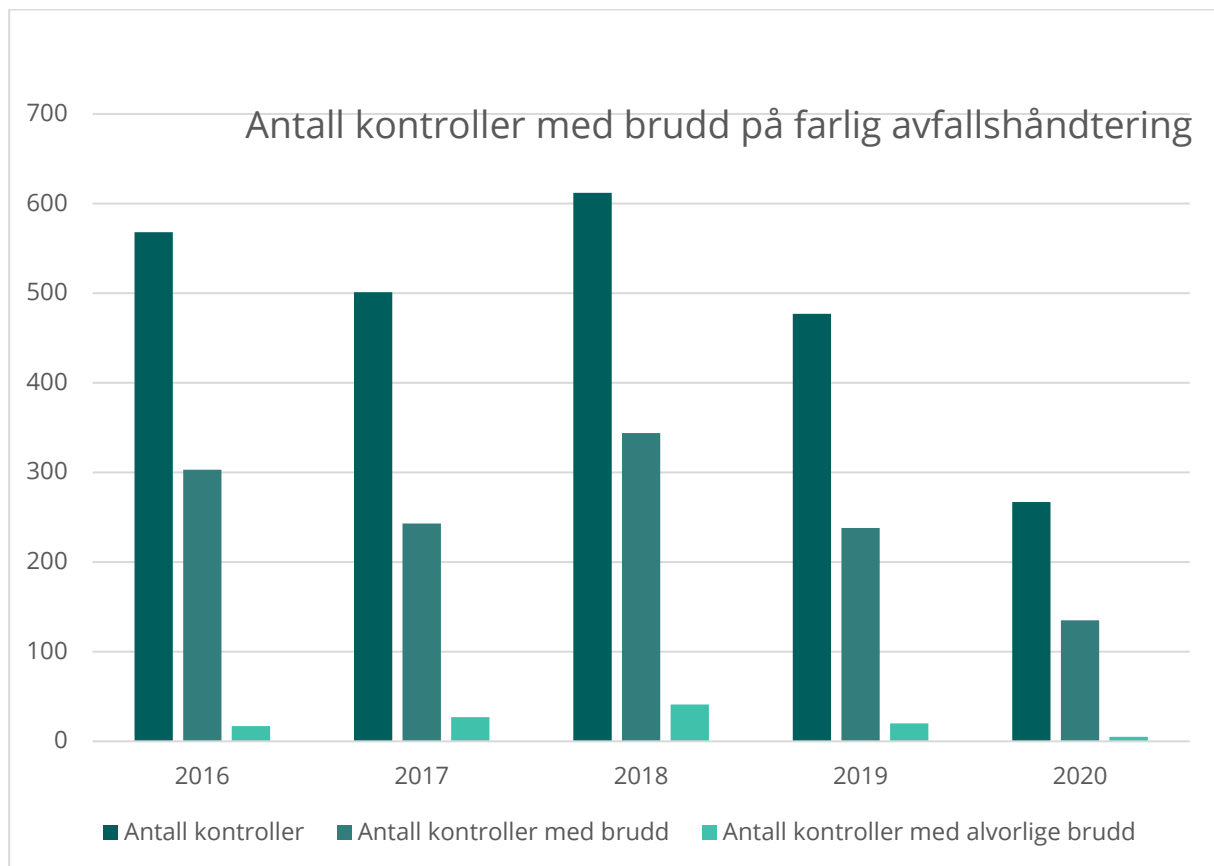
Sjekker hele avfallskjeden

Vi kontrollerer små og store avfallsprodusenter i landbasert industri og offshorevirksomheter, mottaksanlegg- og behandlingsanlegg for farlig avfall, returselskap, avfallsmeglere og grensekryssende transport av avfall.

Vi gjennomfører både inspeksjoner (endagstilsyn), revisjoner (flerdagstilsyn) og har også tilsynsaksjoner der vi kontrollerer mange aktører i en bestemt tidsperiode.

Tilsyn med håndtering av farlig avfall

I 2020, som tidligere år, har vi ut fra potensiell miljørisiko prioritert kontroll av håndteringen av farlig avfall. Ved halvparten av kontrollene ble det avdekket brudd på reglene for håndtering og levering av farlig avfall, hvorav rundt 2 prosent var alvorlige brudd.

Miljødirektoratet vurderer at det fortsatt er for mange brudd. Det å ikke ha kontroll på håndteringen av farlig avfall bidrar til en økt risiko for at avfallet potensielt kan påvirke ytre miljø negativt. Dersom lagringsforholdene ikke er tilfredsstillende, vil eksempelvis en uønsket hendelse kunne bidra til forurensende utslipp lokalt.

Videre vil overlevering av farlig avfall til aktører uten godkjenning kunne bidra til mangelfull og uforsvarlig miljømessig behandling eller at avfallet havner et sted det ikke skal. Vi observerer blant annet at bruken av fullmakt ved avfallsdeklarerer fortsatt er utbredt, og at mange avfallsprodusenter som har gitt fullmakt til en annen aktør ikke er kjent med at de selv har ansvar for avfallet som leveres. Regelverket er tydelig på at det er avfallsprodusentens ansvar å påse at levering og deklarerer gjennomføres på en korrekt måte. Det viser seg også at mange av produsentene mangler rutiner for å sikre at fullmaktshaver deklarerer korrekt.

De fleste virksomhetene har en tilfredsstillende oppfølging av tilsynsrapportene våre, selv om det kan være enkelte mangler som fortsatt gjenstår. Vi mener derfor vi kan si at tilsyn har effekt på å sikre bedre etterlevelse av avfallsregelverket, i henhold til formålet med den tilsynsaktiviteten vi gjennomfører. Vi erfarer at virkemidler som for eksempel å varsle tvangsmulkt har god effekt på å sikre etterlevelse av regelverket hos virksomheter der vi finner alvorlige brudd.

Tilsyn med grensekryssende avfallsforsendelser

Vi har gjennomført tilsyn med grensekryssende avfallsforsendelser over flere år og vi har avdekket en rekke brudd på regelverket. Tidligere har vi gjennomført inspeksjoner og tilsynsaksjoner med avfallsmeglere, forhandlere og produsenter, samt tilsyn av forsendelser ved forskjellige grensekryssområder, både på jernbane, vei og med skip. Vi jobber kontinuerlig med å bidra til faglig støtte til Tolletaten i deres kontroller ved grenseovergangene, blant annet i form av vår tollvakttjeneste.

I 2020 har Miljødirektoratet rettet særskilt søkelys mot ulovlig eksport av EE-avfall og ulovlig eksport av utrangerte skip.

Eksport av EE-avfall

Nordmenn er i verdenstoppen når det gjelder forbruk av elektriske og elektroniske produkter. Elektrisk og elektronisk avfall (EE-avfall) på avveie har vist seg å være et alvorlig problem. Eksport av EE-avfall til utviklingsland er forbudt. Det fører til at ressursene i avfallet ikke blir utnyttet samt forurensning i mottakerlandet.

Dette er en alvorlig form for miljøkriminalitet som forårsaker alvorlig forurensning, og det rammer det ytre miljø og gir helseskader ikke minst i landene som mottar dette. Våren 2020 utarbeidet Miljødirektoratet, i samarbeid med flere andre myndigheter, en liste med konkrete tiltak og virkemidler for å hindre at EE-avfall kommer på avveie og eksporteres ulovlig. Flere av tiltakene ble iverksatt i 2020.

Eksport av utrangerte skip

Det er ulovlig å eksportere skip som skal til demolering eller gjenvinning ut av Norge uten at dette gjøres i henhold til enten skipsgjenvinningsforordningen eller grensekryssforordningen. Miljødirektoratet har i 2020 videreført samarbeidet med Sjøfartsdirektoratet, Kystverket og Kystvakta for å kunne føre tilsyn med eksport av skip fra Norge. Gruppen samarbeidet blant annet om deltakelse i en internasjonal tilsynsaksjon, *30 days at sea*, ledet av Interpol, der vi blant annet fokuserte på å forutse og forhindre ulovlig eksport av skip til gjenvinning.

Tilsyn med returordninger for avfall

Returselskap for emballasje

Importører og norske produsenter av EE-produkter, batterier, kjøretøy, dekk, emballasje, drikkevareemballasje og PCB-holdige isolerglassruter er omfattet av utvidet produsentansvar. Det vil si at de har plikt etter avfallsforskriften til å være medlem i et godkjent returselskap. Returselskapene sørger for innsamling og behandling av avfallet. I 2020 ble det gjennomført tilsyn med tre av returselskapene for emballasje for å kontrollere at de overholder sine forpliktelser.

Refusjonsanlegg for spillolje

Det har i løpet av 2020 blitt gjennomført tilsyn med et anlegg som tar imot refusjonsberettiget spillolje, det vil si mottaksanlegg med godkjenning fra Miljødirektoratet med rett til å søke om refusjon for mottak av spillolje.

Tilsynsaksjoner på avfallsområdet

Forhandlere av EE-produkter

Et av flere tiltak for å hindre ulovlig eksport av EE-avfall er å ha tettere kontroll med kildene dette EE-avfallet kommer fra. En viktig kilde er mottak for EE-avfall hos EE-forhandlere. Fylkesmannen gjennomførte i 2020 en tilsynsaksjon rettet mot EE-forhandlere og deres plikt til å imot kasserte EE-produkter. 26 EE-forhandlere ble kontrollert og det kom frem at forhandlerne må gjøre mye mer for å sikre at EE-avfall blir forsvarlig håndtert og ikke kommer på avveie.

Skipsgjenvinningsaksjon

I desember 2018 ble forskrift om gjenvinning av skip og flyttbare innretninger fastsatt av Klima- og miljødepartementet. Reglene gjennomfører forordning (EU) 1257/2013 om sikker og forsvarlig gjenvinning av skip (skipsgjenvinningsforordningen). For at norske anlegg som driver med opphogging av skip og flytende installasjoner skal kunne ta imot skip over 500 tonn som fører EU eller EØS flagg må anlegget stå på en europeisk liste over godkjente anlegg. Dette gjelder også for demolering av offshorekonstruksjoner. I 2020 ble det gjennomført tilsyn ved 3 anlegg for å sikre at de driver i henhold til regelverket for skipsgjenvinning.

Branner i avfallsanlegg

Branner i avfallsanlegg kan ha store konsekvenser for både arbeidstakere og miljø. Med bakgrunn i en rekke branner i avfallsanlegg ble det i 2020 gjennomført en tilsynsaksjon i samarbeid mellom DSB, det lokale brannvesen, Fylkesmannen og Miljødirektoratet. Det ble under denne aksjonen avdekket flere brudd på regelverket, og mange anlegg hadde ikke gjort et systematisk arbeid med å redusere risikoforholdene, det vil si både å forebygge at det oppstår brann og redusere konsekvensene dersom det skulle skje.